

II. *f. N. f.*Succincta SUCCINI PRUSSICI
Historia & Demonstratio.

Sectio Prima.

Regiones in quibus per universum terrarum
orbem Succinum generatur.

C. I.

*Regiones Africae, Asiae, & Europae, in quibus
Antiqui Succinum generari crediderunt.*

§ I. **S**uccini antiquissimis temporibus cognita virtus celebre ipsi pluribus ante CHRISTUM natum seculis apud Scriptores Græcos peperit nomen ; Inter Philosophos à Platone & Aristotele ; inter Historicos ab Herodoto & Ctesia ; Inter Poetas ab Æschylo commemorari meruit.

II. Postquam Romanis admirationi esse cœpit, & his Auctoribus gemma reddita est memorabilis : præsertim quum NERONIS mores in luxum succino abuti docerent. Longo hinc intervallo succinea munera à Gothorum in Italia Rege THEODORICO deprædicata legimus, ut nec apud Barbaros Succinorum memoriam gratia interire sineret.

III. Quantacumq; verò *Succinorum* vetusto ævo fuerit æstimatio, terræ tamen in quibus generantur, incognitæ mansêre ; inde tot sententiarum divortia, his in Africa, istis in Asia ; aliis in Europa thesaurum reconditum memorantibus : In Africa Hesperidum horti, Ægyptus, Æthiopia, Numidia ; In ASIA India præcipuè, juxta & Arabia, succiniferæ creditæ

B

IV. Inter

IV. Inter Europæas ditiones, Italiæ, & in eadem Eridani, viciniq; maris Adriatici ex succineis divitiis præcipua laus fuit; quam tamen fida magis hystoria, Romanis latè per Germaniam victricia arma circumferentibus, maris Germanici ac Baltici Insulis vendicat; Hispaniâ & Britanniâ in partem aliquam gloriæ admiffis.

C. II.

Recentiores qui in Africa, Asia & America Succinum generari asseverarunt.

§ I. **V**erum ut veteribus tot regiones succiniferas allegantibus ignosci posset, nescio an proximo aut huic nostro ævo venia sit danda, etiamnum ex Africa & Asia, quin ex novè detecto orbe, nativum succinum afferenti, vulgato insuper Orientalium Succinorum nomine.

II. Quod enim cum pace tantorum virorum dixero, pleriq; Auctorum sunt intestabiles, rumoribus plus justo tribuentes: oculatos testes fallere & falli nescios, vix produxeris. Quin nomen Ambari sive Ambræ, quod Succino cum pretiosissimo & fragrantissimo Orientali bitumine jam diu ap. plurimas nationes commune esse cœpit, non paucos in errorem induxit: Succinum enim crediderunt, quum Ambram in memoratis Africæ, Asiæ, Americæve locis nasci acceperant. Si non alius error Succinum Orientale progeniuit, Resinâ Copal, Succinum mentiri aptissimâ, hoc nomine ab Officinis Pharmaceuticis adoptatâ.

III. Nec Naturæ impotentiam accuso, ac si Polydædalæ omnium genitrici his in locis Succinorum fœtura denegata foret; certiora Saltem monumenta desidero, quibus de genitis in Africa, Asia, America Succinis fides firmari queat. Et quî sagacissimus Chinenſium populus tantos in Prussicum faceret sumtus, si domi haberet unde fumeret Succinum? Per multos qui in Orientalibus partibus commorati diutius, rerumq; Physicarum fuerunt gnari, ipsemet atq; Amici, coram & literis, percontati sumus, neq; incidimus in quempiam, qui certi quidpiam cum fiducia edisserere nosset; majorq; pars, quicquid de Orientali Succino fama sparſit aut scriptis prodidit, incertitudinis aut falsitatis condemnavit.

C. III. *Euro-*

C. III.

Europæ Regiones esse Succiniferas, sed nec omnes, nec æquæ; prærogativâ ad mare Germanicum & Balticum sitarum.

§ I. **N**EC in Europæ memoratis omnibus Provinciis Succinum generatur : inanibus Auctorum de Eridano, mari Adriatico, aliisque Italiae locis succiniferis, commentis ; Nec de Hispano, Britannico, Pannonico Succino graviora aut certiora prostant documenta : Gagates Succini nigri appellatione scriptoribus imposuisse videtur.

II. Reliquis Europæ ditionibus succiniferis fide digniora & illustriora adsunt monumenta ; & de Polonicis, Silesiacis, Bohemicis succinis effossis, quamvis raros in Patriis Annalibus præcones nacta sint, indubitata experientiâ constat.

III. Germanici Succini crebrior & evidentior est memoria : In litoribus maris ad insulas Belgicas, ad Holsatiam, Jutiam, in ripis etiam fluviorum, lectum ; quin ex interioribus terræ visceribus erutum gravissimi Auctores consignarunt. SAXONIA, MISNIA, ISLEBIA. SUEVIA, ex gremio matris telluris se hunc foetum suscepisse, aliquoties attestantur : Hallensesque Carbonariæ fodinæ SERENISSIMI FRIDERICI III. auspiciis non ita pridem detectæ, succineas viliores glebas plus via simplici ostenderunt ; fidem faciente D. Krug. S. Electoris Brandenb. Archiatrorum Comite & Consiliario, rerumque Metallicarum Directore gnarissimo atque meritissimo. Nec ignobiliora testimonia inclita MARCHIA perhibet : Superiori seculo Jodocus Willichius, propè Neomandram, novam cellam dictam Francofurto ad Oderam tria milliaria circiter distantem, in lacûs ingentis ripa Succinum Falernum reperiit ; Nostrâ ætate in ripa Viadri propè Custrinum juxta pagum Schaumberg inventum CL. D. BECMANNUS ; eque fossa Insulæ Pottamenfis regnante MAGNO FRIDERICO WILHELMO eductum CL. D. ELSHOLTIUS memorarunt.

IV. Major Succinorum est proventus in locis mari Baltico vicinis. Suecia, vel ex lacûs dulcis Meleri ripa ejectum sæpius legit, aut effossum sustulit. DANIA ex fossa Hafniensi insignia Succina vidit & admirata est ; atque ex collibus Se-

elandiæ suæ mediterraneis non contemnendâ magnitudine ac multitudine prodiiſſe, uniufq; colliculi foſſionem quinquaginta libras erogaffe, vomereq; ex agris extracta meminit; teſteſq; CL. BORRICHII adſunt literæ, Inſulas Cimbriam Hoſſatiamq; allambentes [formoe, Mandoe, Röm.] ad litora ſua in Oceano pariter copioſum Succinum expiſcari.

V. Liberalius longè in SAMOGITIÆ, CURONIÆ & LIVONIÆ contermina maris Baltici litora Succineæ opes redundant; ut inter algas arenafq; abſconditæ à ruſticis conſertim deprehendantur: Reticulis haurire SERENISSIMUS DUX CURONIÆ inſtituit: Inter arandum quoq; & inter fodiendum in maritimis jugeribus ſeſe ultrò, ſine gravioris laboris impendio offerunt, vili pretio ab Electrotoreutis ibi locorum quondam cœemta.

C. IV.

Inter Regiones ſucciniferas ad mare Balticum, principem eſſe Pruſſiam & ab hac ſecundam Pomeraniam.

§ 1. **V**ERùm nulla maritimarum Provinciæ æque opima ſpolia ex mari Baltico legit, nulla ex ſinu telluris æque numeroſam prolem ſuccineam ſuſcipit ac Pruſſia, ut Electrides Antiquorum nullibi rectius collocaveris: idq; meritò Æſtiorum, qui Theodorici Regis Italiæ tempore etiamnum has terras incolebant, Legati ante omnes homines ſuam Patriam Succina offerre gloriabantur: tulitq; deinceps PRUſſIA à non paucis Scriptorum iſtud elogium, quod Italiæ olim perperam erat tributum, ut ſola Succinorum genitrix ſalutaretur.

II. Antiquiſſima quidem monumenta, quibus ordinis Crucigerorum poſt Chriſtianismi profeſſionem, res geſtæ ſunt conditæ, indicium patrii theſauri poſteritati relinquere neglexerunt; tandem Civitatibus ab Ordine ſeceſſionem facientibus etiam Succini mentio adjecta eſt: Sub DIVO verò ALBERTO, Florentibus Provinciæ rebus, non deſuere decora ingenia, quæ regiam hanc Naturæ gazam Erudito orbi graphice exponerent.

III. Sed quod unica Succinorum Promiconda celebratur, non ſolùm divitiis quas mare in Pruſſiam effundit acceptum ferendum, verùm & illis, quas litorei montes ferro patefacti libera-

liberaliter elargiuntur, quasque loca à mari longè diffita, interanea nec opinantibus nec cogitantibus colonis, dum aratro sulcos ducunt, aut colles decacuminant, aut scrobes fossasque; varios in usus excavant, haud parcè offerunt.

IV. Allata sunt mihi ex Sambia, ex Natangia, ex Hockerlandia, ex Pomesania fortuitò inventa Succina; & propè oppida Hollandiam, Liebstdium, detecta; quæque ex Electoralis Lithuania agris effossa, Varmiensia quoque & Elbingensia possideo. Olim vir Consularis mihi amicissimus annotarat, in silva quadam Kerbswald Elbingensis ditionis Anno 1641. intra modicum temporis spatium, septingentas libras fodiendo ex terra erutas; frustumque insigne Amicus nuperrimè dono dedit, cujus idem natale fuerat solum. Et in ripis Lacus Recentis ac Curoniensis, fluviorumque Pregelæ, Vistulæ, Elmæ, lecta adeptus sum. Adeoque nullus dubito, totum PRUSSIÆ fundum succineum affirmare, præsertim quum scaturigo, de repente Anno 1666. circa oppidum Bartenstein exundans, tantam vim succinorum egresserit, ut fisci redditus augetet; quæ à terræ visceribus avulsa, nec mare vidisse unquam, certa est fides.

V. Post Prussiam Pomerania succinifera nominari meretur, illo potissimum oræ maritimæ tractu, qui per litora Electoratum hinc & Olivenesium ac Gedanensium ditionum ad Neriam recentem excurrit. Multum Succini cum Decumanis fluctibus ad hanc oram advolvitur, iisdem signis proventum manifestantibus, Electoretarum Gedanensium quæstu non spernendo, qui à senatu iusto pretio, quæcunque ad Neriam appellant, redemerunt. Ad Insulam Rugiam usque maris Baltici effusa est liberalitas, siquidem & hæc succineis glebis potitur; juxta Hiddensee & lectas & haustas percepi.

VI. Nec mediterranea Pomeraniæ Succinorum sunt vacua, quippe quod pariter bonâ fortunâ in eadem ricolæ aliud agentis incidant sæpius, quamvis Scriptoribus ejusmodi prosperos eventus Annalibus inferere minus curæ fuit; Curoniæque & Samogitiæ inter succiniferas palmam Pomerania dubiam reddit.

C. V.

In Prussiae ora maritima litus Sudavicum Succinis abundare ; cujus facies exterior & interior describitur.

§ 1. **P**RUSSIAM quaque versum succiniferam prædicavi, ut tamen præcipuè litoris Sudavici amore Succina detineantur : Situm est Litus in ista parte, quæ Sambia vocatur, à novo transitu (*Neue Tiff*) ad tabernam (*Vrantz Vrug.*) decem miliarium spatio.

II. Regia hæc Succinorum sedes, septem recessibus, vulgato angulorum vocabulo, antiquitus distinguitur : *Krecke, Nodums, vel Nodems, Lassnicken, Kuckse*, sive *Kuyck, Palmenick, nempe, Thierskeim* ; nostrâ ætate non *Nempe*, sed *Kraydepellen*, sive *Krappellen* inter *Palmenig & Subenig*, tum *Bruster* magis quàm *Dirschkeim*, & præter hos alii accensentur.

III. Litus omne altis montibus præcingitur, mari vadoso ; à primo ingressu trium quatuorve, mox triginta aut quadraginta orgyrum, postquam progressus fueris profunditate minori, pergendo longius rursus altissima ; ut brevina sive Syrtis intelligas, quæ litus Sudavicum, hujusq; recessum *Brusteram* adprimè naufragiis infamant.

IV. Prærupta & ardua recessuum juga, quædam lenius atcolluntur, versus *Pillaviâ* in planitiem desinunt. Solum minus firmum ; alicubi latentium aquarum comœatu fallax, in tantum ut quasi voragine equi & homines absorpti memorentur ; maximam partem sabulo tegitur, aliquot areolæ herbis investuntur, *Petasite, eryngio, lappâ* ; raris arbutis aut senticetis, quæ tamen ad *Brusteram* silvescunt ; eademq; cum partæ montis aliquando subsidunt ; *Rupes nullæ, nec saxa*, præterquam ad radices montium : aquæ ex summis jugis passim dimanant, quæ inferius alveis collectæ rivulos imitantur.

V. Istâ exteriori facie litoris Sudavici, interanea mineralibus abundant : *Vitrioli* non una comparet species : alibi niveis striis, terrâ nigrâ interjectâ, stratum super stratum ; alicubi fustum vitrum, ligneis fibris hinc inde interlucentibus, præsentat ; alibi terræ micæ tantum pulvisculorum instar est admixtum.

VI. Præter vitriolum corticosa terra, quâ integri colles exsurgunt, & lignum quod litoreos montes longo tractu medios dividit,

dividit, sunt conspicua ; tum terra flavesens, quæ Ochram æmulatur, & lutum cæruleum, certis intervallis per litus expansum.

VII. Ex lapidibus memorabiles Daëtyli Idæi (*Alpenfchoß*) inter saxa & arenas dispersi, sed & ex montibus effodiuntur : Saxa mari vicina aliâ parte durissima, alia friabilia visuntur : Petrefacta quoque ligna, lapidesq; algæ marinæ, tenui foliâ & vesiculari luxuriantes inveni : mitto varios lusus Naturæ, in quos incidi. Præter vulgares lapides, & adamantes, & Jaspides hoc litus quandoq; profert.

VIII. Camporum vicinorum sterilitas summa ; Silvæ raræ, pineæ nullæ. Illud adjiciendum, quod Phocarum greges apri-cantes, in scopulis & collibus vadosi maris colludentes, sæpius se conspiciendos præbeant.

Sectio Secunda.

Matrix Succini, vena ex ligno fossili ; Succini in eadem generatio.

C. I.

Quod matrix non sit quærenda in omnibus, in quibus Succinum invenitur, e. g. non in alga, arena, Vitriolo, terra flavâ, sabulo, aut luto cæruleo.

§ I. **D**omicilium Succini in litore Sudavico diversis mineralium concamerationibus compositum perlustravimus, indagandum porrò, in quibus penetralibus succinea foetura formetur, ut in lucem edatur.

II. Litus quidem inter arenarum lapidumve acervos Succina monstrat, sed in his non generari manifestum est : multò minus ex alga marina natales accersendi, licet huic involuta ad litus propellantur.

III. Et quum intra viscera montium litoreorum ubiq; reperiuntur, in Vitrioli interstratis CrySTALLIS ; in terræ flavæ, in sabuli, in luti cærulei intertexto opere, non tamèn in his omnibus prima eorum statuenda incunabula.

IV. In

IV. In Vitriolorum, terræ flavæ & Sabuli partibus raro eventum Succina, eaq; minuta & ignobilia, deprehenduntur.

V. Coerulei luti ductus nondum ita experientiæ patuere, quod inacceffi, quamvis egregia & numerosa succinæ fovere à Colonis tradantur; mihiq; diffractâ luti glebâ, natus sætus succineus animadversus, quem tenui cortice obductum, colore fulvo dilucidum, inter cara naturæ succinea munuscula Mufæum affervat.

C II.

Quod Lignum matrix Succini, non vegetabile fit, sed fissile.

§ 1. **Q**Uum corticosa terra, & præter hanc lignum Litus Sudavicum discriminant, Lignum quod montes intersecat succiniferum esse, ut quod maximè, multorum annorum experientia firmat. Hujusque ductum fossores indagant & observant, nunquam irritò successu, quousq; instabile solum ipsorum operas progredi permittit.

II. Terra corticosa Succina exigua complectitur; minusq; solida, & ingrati coloris.

III. Lignum autem minimè ab arboribus est arcessendum; siquidem tam vastos truncos arboreos, qui prostrati plurimarum orgyarum longitudine & latitudine fibras suas extenderent, nusquam orbis vidit; integri recessus, sive anguli litoris Sudavici continuo ligni tractu per orbitam notabiliter distincti cognoscuntur.

IV. Neq; arboreis lignis simile est: quippe, quod nec medullæ intimæ, nec corticis extimi ullum prebet indicium; ramorum quoq; divaricationibus ac nodis, foliorumq; germinibus, prorsus destituitur; neq; fibras mutat, sed easdem quavis sui parte retinet: mitto quod compagem ligneam referens non tamen orbiculatim concrevisse cernitur, sed planiori specie.

V. Atq; Curiosi jam diu ligna subterranea mirari desierunt, postquam plures Europæ ditiones istiusmodi, è terra eruta, ipsorum censuræ submiserunt. Ducatus Spoletani sive Umbriæ fodinarum lignum elegantissimum undulatum, in quo & artificum ingenia se exercere poterunt, Franciscus Stellutus Lynceus descripsit, inventore Duce & Principe S. Angeli Fridrico Cesio; ejusdem & P. Kircherus meminit. Aliud Germaniæ

maniae fossile lignum, Solertia D. Pillingen in Misnia detexit, qui & erudito commentario generationem illustravit. Transmissus mihi Lunenburgensis ditionis subterraneus foetus ligneus, Prussico solidior & ponderosior.

VI. Lignum verò quale litus Sudavicum profert, & alibi locorum, in Prussia interiori, una cum Succinis erutum, ex complurium Amicorum literis fide dignissimis rescivi: Gravelq; mihi Auctores Bartholinus & Borrichius, qui Cortices & ligna ex fossis Hafnienfibus iisdem, ex quibus Succina, non exigua quantitate educta attestantur; felixq; capturae indicium in litore Neringæ ex adnatantibus fragmentis capitur.

C. III.

Generatio Ligni fossilis; quod sit bituminosum & variis salibus prægnans.

§ 1. **M**atricis autem hujus, experientiâ Duce, ista indagavi initia ac rudimenta. Colliculi in litore Sudavico hinc inde, imprimis ad Kraxteppelin, procul terra congesta, ubi propius accesseris cumuli coacervatorum corticum videntur: Superior pars, sicubi à Sole exsiccata fuit griseis, his autem remotis, piceæ nigredinis, magnis & levibus nitidisq; crustis concretam offert terram, quam si cultro secueris, multorum mollissimorum corticum compagem conspicias: ad radicem istorum colliculorum uda terra, glutinoso ac tenaci liquore cohærens, manuum digitorumq; impressorum vestigia exacte refert, sed ut & tangentes denigret.

II. Talem corticosam pinguem colliculorum terram Ligni fossilis Prussici judico primordium: Neq; lignum nisi siccitate, & qualicunq; soliditate, quâ magis compactum longiori fibrarum protensione, continuâ cohæret, à Corticibus istis differt.

III. Corticosi enim colliculi ab uda tenaci terra nascendi originem sortiuntur: Hanc postquam maris salugo aliis subterraneis Salibus admixta maceravit ac subegit, secedente humore superfluo, aër aut calor Solis exsiccatur; Siccitate verò à se invicem secedunt partes, quarum pinguedo exhalavit, aut intus concessit; aliæ, quæ glutine hoc abundant, mutuo, licet in crustas compactæ cohærent, speciemque ligni referunt; ubi iusta siccitas, qualicunq; multarum crustarum cohæsiō, lignonam formam conciliavit.

IV. Bituminosam verò Corticum & ligni esse naturam non solum terrestris pinguedo, sed & examen ignis monstrat; accensa enim fomitis instar serpentem ignem propagant, sulphurq; naribus afflant; & destillationi exposita, uti inferius tradituri sumus, aliquot oleosas particulas, olei petrae simili odore, dimittunt, præterquam quod liquor destillans succineum pingue quid exhalet.

V. Post bitumen Corticum & ligni generationem salia subterranea promovent; ab his enim siccitas, & crustarum Species deducenda, intimè enim lignis & Corticibus adhærent. Vitriolum superius differuimus, quomodo cortices undiq; ambiat, atq; cum illis concreseat.

VI. Aliorum salium non ita manifesta est demonstratio: deprehendî tamen in siccissimorum lignorum, corticosæ compagis, interstitiis scintillantes salinas stellulas & fila splendentia, quæ vitriolum minimè referebant, insipida enim prorsus, aut subdulces, lenissimè adstringentes: aquâ affusâ eduxi illas stellulas, lixiviumq; aluminis aut magis Martis subdulcem saporē prætulit, ut tamen Vitriolica virtus extremum perciperetur, quæ inspissato lixivio evidentior, aliquo tamen subdulcis aluminosi aut martialis saporis sensu.

VII. Nitrum quoq; sub hoc ligno latens olim detexi, forti lixivio vitriolicis particulis segregatis; quamvis ipsi vitriolo Pruffico nitrum videatur admixtum: fortè & stellulæ ac fila salina per intimas ligni fibras diducta, nitrosæ sunt naturæ.

VIII. Alumen quoq; in CrySTALLIS Vitrioli latet, si non prorsus alumini vindicandi, quos SSS componere afferimus, quiq; amiantho aut alumini plumoso, similes conspiciuntur; Acidulus enim horum sapor, ad illum salis succini volatilis proximè accedens.

C. IV.

PRUSSIA bituminosa; vera Succini generatio primum à nobis demonstrata.

§ 1. **M**atrice cognitâ quibus bituminis & salis virtutibus sit impiagnata, facilè est conicere quomodo succineus foetus Prufficus intra illam concipiatur.

II. PRUSSIAE solum undiquaq; bituminosum cogita: insignes enim glebae bituminis condensati in abditis terræ aut luti aliquo-

aliquoties à colonis casu deprehensæ; ipsemet aliquot librarum frustum non procul à Regiomonto ex limo eductum conspexi; quin olei rivos ex terra dimanasse, non vanâ famâ accepi. Cespites verò bituminosi ex pluribus locis effodiuntur.

III Bituminoso itaq; litoris Sudavici solo, calor subterraneus, quicunq; iste fuerit, bituminis exhalationes per interanea dispersas, undiq; confociat, & in guttas cogit, præprimis ex corticosa aut lignosa matrice easdem congregat; quod dum agit, simul vicina salia pervadit ipsorumq; effluvia secum abducens bituminosis guttis immiscet; salina spicula intra matricem adacta fluorem bituminosum sistunt, & si nullæ suppetiæ bituminosarum guttarum à calore submittuntur, gleba pro modulo incunabuli, quod intra lignum ipsi concessum, formam subit, omniq; exhalationum motu sopito, caloreq; evanescente, salinæ particulæ rigorem recuperant, bituminosis superfluum humorem exhalantibus; sociatæq; succineam gemmam producant; nitidiorem, splendidiorem, fragrantiorē, firmiorem, ex puritate & proportionē exhalationum bituminosarum ac salinarum.

IV. Hæc vera Succini est generatio, quam ante nos nemo Erudito Orbi perspicuam reddidit: siquidem præconceptis opinionibus laborantes, in animalibus, in vegetabilibus, in fundo maris prima Succinorum incunabula quærendo, à veritate aberrarunt omnes. Neq; istos Succinorum natales in lucem produxissem, nisi crebra litoris Sudavici peragratio, & attenta fodinarum perlustratio Propitii Numinis ductu me recto tramite fecissent verum cernere.

C. V.

Eadem hæc Succinorum generatio: Succinum in animalium ventriculis repertum.

§ 1. **A** Sensus meruit nostra demonstratio, maximis Europæ Eruditæ nominibus ipsam probantibus. Aliquis tamen is superest scrupulus, an eadem Succinorum, quæ mare ejicit, generatio statuenda? Verum quum in vulgus hic locorum jam notum sit, ex collibus marinis tempestatum vi disiectis aut convulsis Succina prodire, quæ à fluctibus ad litus advolvuntur; capturæ fructuosæ, aut inanis, ex collium istorum divulsione, leviori aut profundiori, sumto indicio; Qui,

inquam, quum haustilia Succina intra colles generari certum sit, alius modus intra hos generandi reddetur vero similis?

II. Sanè in collibus submarinis non minus quàm in litoreis Naturæ Officina erit instructa : addo, quod inter ejectamenta maris & lignorum fossilium copia in litore Sudavico, æque ac in Neringiensi, reperiatur : quid si colles alluvionibus obtekti, qui quondam terræ pars fuerunt ? Si quoq; in collibus submarinis reliquorum mineralium eadem generatio, cur non & Succinorum ?

III. Caterum sicubi extra Matricem lignosam, in luto cœruleo, in terra corticosa, flava, sabulosa, Vitriolica Succinum nasci contingit, ne tunc quidem alia ratio generationis suberit : pariter enim ex bituminosis exhalationibus in guttas condensatis salium justâ miscelâ, istæ glebæ pronatæ fuerint.

IV. Neq; tamen ubicunq; reperitur ibidem & nativa Succini sedes illicò asserenda, per maris enim vehementiam à matrice avulsum in aliena loca sæpè rejicitur.

V. Quin & animalium ventriculis recondita Succina novi ; visceribus parestactis exemta Amici dono miserunt : nec tamen in animalibus Succina generata dicemus.

VI. Ex accolis litoris Sudavici addidici, omnis generis animalia, terrestria, aquatilia, volatilia, avidè succineas glebas deglutire, adeòq; intra mactatorum viscera non rarò observari. Corvi & Cornices tanta copia ingerunt, ut egerere rursus vesperi cogantur & minutæ complures sub arboribus, in quibus confident, inter excrementa reperiuntur.

Ab asellis (*Pomucheln*) deglutitæ plures mihi obvenere ; insignior trium digitorum transversorum longitudine, duorum latitudine spectatur. Est ex Ove globus succineus mirabilis, quem crustâ gypseâ mucus ventriculi obvelarat, quâ ab Electrotorçurâ imprudenter abrasa, patuit ex pluribus glebis, à calore animalis subactis, fuisse formatum.

VII. His de Succini generatione traditis, veterum aliena placita facilè rejiciuntur ; neq; enim animalium, neq; arborum, neq; maris genitura Succinum esse poterit, postquam fossilis certa matrix in telluris gremio summâ accuratione demonstrata fuit.

Sectio Tertia

Rudis Succini, & illorum, quæ in eodem apparent, aut ipsi adhærent, vel includuntur consideratio.

C. I.

Collectio Succini ; an molle vel durum ex matrice prodeat ?

§ I. **E**T mare & terra in Prussiam succinea dona confer : sed maris dona partim in litore leguntur, partim ex aqua hauriuntur : Vadoso scil. mari, signis apparentibus, coloni reticulis conto affixis fundum verrunt, aut fluctibus volventibus eadem adversa opponunt ; hæc quæ haustilia : reliqua, inter ejectamenta, quæ natantia prædæ indicium faciebant, algarum, sarmentorum, lignorum aut arenarum sedulo investigantur & seliguntur, lectaq; audiunt.

II. Ex terra verò, quæ fodiendo acquiruntur, fossilia appellantur : Amam longiori conto præfixam venæ, in montium litoreorum jugis conspicuæ, admovent, tentando sicubi glebam ligno immerfam offendant, quâ animadversâ lignum leniter radunt, amâq; subjectâ glebas excipiunt, exceptasq; adducunt, saccoq; à collo pendulo indunt.

III. Fodinas subterraneas Litus Sudavicum ignorat ; in exterioribus partibus fossorum opera hæret, fossioq; ad venarum ductum priscis ignota MAGNI FRIDERICI WILHELMI auspiciis primum montes exercuit.

IV. Nec tamen ubiq; fossioni patet litus, sed certorum recessuum juga ista operâ fatigantur ; *Eroß, Gubnicken, Ekroß Dirschkeim, Warnicken, Strobschnee, Palmnig* ; & sicubi matrix lignea se conspiciendam præbet, atq; ad eandem facilis ac tutus est aditus.

V. Succinum uti ex matrice producitur, quod in fossorum operas intentus ipsemet expertus sum, rigidum & durum tactu dignoscitur : contingit aliquandò frangi dum protrahitur, sed vitio glebæ ; Succinum enim Succino duritie præstat.

VI. Non pauci tamen & prisco & nostro ævo mollia ac liquida quidam ab alterâ parte durâ, ab alterâ mollia succina sibi visa jactitarunt : quæ mihi isto nomine oblata, nec fragrantia, nec sapore, nec deflagratione se succina probarunt ; ca-

su

ſu itaq; inter hauſtilia reperta bitumina iſtis Aucto-
ribus in ſuc-
cineum cenſum referre placuit. Verùm & picea gleba, & car-
bo foſſilis, & ſegmentum pice navali abductum, aliaq; plura
unà à fluctibus maris in litus projecta, iſtâ ratione ſuccinei cen-
ſûs habenda forent.

VII. Opinio, quæ in fundo maris ſcaturigines liquidi bitu-
minis commenta eſt, ut à ſalſugine maris coagulatum ſuccinum
haberet, mollia iſtiusmodi ſuccina peperit: Neq; hauriendo,
neq; ſodiendo, neq; legendo ſibi mollia cognita, illi qui rerum
ſuccinearum aſſiduam curam gerunt, aſſeverarunt omnes. Ipſe,
magnoſ ſuccinorum rudium acervos perſcrutatus ſedulò, nul-
lum molle adverti, quod virtutis experimento ſuccinei generis
agnoviſſem.

VIII. Vulgo perſuaſum eſt, diſcrimen foſſilia & hauſtilia in-
tercedere duritiei poſſimum, & puritatis, ac cruſtæ diverſis
notis. Verùm falluntur, qui iſtud in animum inducunt ut cre-
dant: Evenit ut extra matricem alienis in locis ſepulcorum ro-
bur aut calor aliquid virii contrahat, craſſiori etiam cruſſâ ſu-
perinductâ; hi tamen caſus nativorum differentiam minimè in-
ferent: Æque intra colles ſubmarinos, ac intra litoreos, pro
varia bituminis & ſalium copiâ ac virtute nobiliora & ignobi-
liora ſuccina generari certus ſum.

C. II.

Varia ſpecies rudium glebarum; Phenomena; exterius annata.

§ I. **I**N glebis ſuccineis formandis mirum Naturæ elucet in-
genium: ut in lucem eduntur, pira, amygdalas, cepas,
piſa, aliaſq; fructuum ſpecies, aut peregrinorum corporum ſimul-
achra, vario luſu referunt; Guttarum hiſ apud Electrotoreu-
tas nomen, quum globolaſ figuram maximâ ſui parte exprimant.

II. Major pigmentorum in cruſta denudatis admiratio.
Literata Naturæ Succina plura vidi: teneo in quo albeſcens li-
nea flexu ſuo concinnè literam S. Latinorum efformavit, reli-
quâ fruſti facie flavâ: Arabum ac Hebræorum characteres quæ-
dam ruditer exhibent.

III. Præterea arbuſcularum, frondium, nubium, rudium,
aliarumq; quarumcunq; rerum delineamenta in ſuccino varie-
gato curioſus oculus adverteret.

IV. Eſt mihi Pectore tenus efficta ſenilis imago, in ulna
infantem

infantem reclivem monstrans ; IESUS parvulus in simeonis amplexu hærens animo obversabatur, quando primum hanc Naturæ picturam intuebar.

V. Rumor increbuit, fidem habentibus Eruditis, ducatum Belgii fœderati insignibus & Symbolo conspicuum intra Succinum ductu Naturæ dilineatum comparuisse. Ego vanum arbitror rumorem ; neq; cohærent quæ de nummo Auctores prodidère ; alii polonicum grossum simili Naturæ ingenio impressum tradidère ; pari fide : mihi incredibile videtur, illorum, quæ prudentiæ consilio, artisq; ministerio peraguntur, ectypa à naturâ, animæ vitali destitutâ, reddita esse unquam, aut posse reddi.

VI. Cæterum & quæ Succinis concreta adhærent, memoratu non indigna puto : Inter hæc Algæ vesicularis & tenui foliæ rami, radicibus firmiter infixis, ex succineis glebis propululantes invenient locum ; tum filix parvulus, eminentiori liberâ, latiori parte Succino obvoluta : Alii glebæ lamina ferrea agglutinata est : Et segmenta lignorum, conchylia, variaque alia adnasci contingit.

C. III.

Animalculorum Succino inclusorum accuratior demonstratio.

§ I. **A** Nimalculorum succinea funera, jam Plinio & Martiali celebrata, intentiorem curam exposcunt ; ultra triginta species insectorum in meis succinis numero ; muscas, araneas, culices, formicas, papiliones, apes, millepedes, teredines, curculiones, erucas, scarabæos, ex cornutis & deauratis aliquot, & quorum nomina memoriam subterfugiunt.

II. Sunt qui & perfectiora animalia Succino condita memorant, ranas, lacertas, pisciculos. Quibus ut fidem habeam ægre à me impetro, quamvis Plinius lacertam, Martialis viperam Succino tumulatam habeat ; Sed & isto ævo pretii cupido artis fallacias intendere novit. Hermanno decantata Ranæ & Lacertæ sepulchra non uno modo mihi suspecta redduntur. Pisciculos fraude artis Succino inclusos, jam aliis animadversum est.

III. Nativa animalculorum succinea feretra ab arte elaboratis illo maximè distinguis, quod in istis non procul à superficie, insecta implicita reperiuntur, in his verò meditullium occupant ; scilicet artem non ita feliciter occultarent Electrotoreu-

tæ, si extimas partes excavarent, illisq; animalcula crederent, translucida enim succinea lamina fraudem proderet. Si quoq; solidum purum, nullis fissuris hians, nec crustarum compage distinctum est Succinum in quo sepulta sunt, illud non à natura fabricatum scias monumentum; Pleraq; enim glebæ succineæ, quibus animalculorum exuviæ sunt repositæ, id quod millies contuitus sum, corticatim cohærent, aut fissuris hinc inde sunt intersectæ, ex quibus & pars exuviarum aliquando exterius conspicienda prominet.

IV. Neq; omnium intra succinum reconditorum animalculorum par est conditio: Alia situ obducta, alia nitida, quædam succineo fulgore splendentia intueor: Duas apes & erucam, nidumq; curculionis situs obtegit; scarabæus fulget; ex muscis quædam nitent.

V. Porro alia vivacitatem, alia languorem præ se ferre; nonnulla quasi evigilantia, cum conatu vinculo isto se extricandi, conspicias.

VI. Quædam Succina integrum examen insectorum, & ejusdem & diversi generis, involutum, commonstrant.

VII. Vexata hinc Curiosorum quæstio, quomodo Succinum animalcula opprèsserit? Non pauci difficultate quæstionis permoti fatum arborei succi Electrum contendunt, quasi resinis aut gummi arborum adrepentia animalcula irretirentur facilis: Verùm absq; experientiæ suffragio; neq; in resinosis aut gummosis stillis hunc in modum, si rectè memini, inclusa insecta magno numero, si modo ullo, Curiositas hæcenus detexit; extrinsecus adhærentia conspeximus, non ita fuso liquore obtecta.

VIII. Alios gravitas argumenti eò adegit, ut negarent esse quæ in Succinis videntur animalcula; Phasmata ludos istos dare. Sed fractorum aut lectorum inspectio hos refellit, manifesta enim insectorum supersunt indicia; licet enim corpuscula animalculorum vis bioluminosa ita subigat, ut fibris succineis intercurrentibus viscera condensata in lapidem indurescant, quando facilis per rariorum texturam insectorum effluviis succineis est commeatus, tamen corporis alieni habitum luculenter discernere datur; Apumq; nostrarum exuviæ, interaneis consumptis istud ob oculos egregiè sistunt. Posset Phasmatibus etiam opponi, quod quidam viscera animalculorum in Succinis distinctè sibi cognita affirmant: Verùm artis commentum ejusmodi succina concinnavit; quæ natura composuit, non ita discreta monstrant viscera.

IX. Fu-

IX. Funestos itaq; casus, quibus infecta à Succinis sunt oppressa, ut rectius percipiamus, repetendum memoriâ, quod infectis usu veniat, si quando tempestatum aut hiemis injuriâ compelluntur, cavernas & latebras ubiq; quærere, inibiq; somno sepulta delitescere; id quod toties contuemur, quando muscæ ex rimis fenestrarum vetustate exesarum situ conspersæ subito prodeunt, hypocausti vel Solis calore excitatæ.

X. Quare cum & litorea latibula non unum genus insectorum subintret, in illisq; aliquando hæreat invitum, aut obdormiscat, exhalationibus bituminosis à calore subterraneo in laticem collectis, ubi in matricem Succini, quæ latibulum ac dormitorium interea præbuit, liquor destillat, eadem implicat & obtegit, gremioq; suo suscepta quando succinum evasit, commonstrat.

XI. Contingit bestiolas in dormitoriis istis à calore subterraneo excitari; aut in vivas fluor bituminosus impingitur; sed quum nullum vigilantibus patet effugium, eandem cum dormientibus sortem subire coguntur, ut tamen sortis tunc suæ in sepulchris succineis relinquunt memoriâ; vivaciori atq; animosiori corpusculorum simulachro:

XII. Firmat nostram sententiam istud, quod succino sepulta infecta pleraq; sint ex illorum genere, quæ cavernas in dormitoria eligunt: majorem partem etiam languida ac somnolenta, aut mucosa transparent.

XIII. Vivacia, qui cum nisu obluantur, aut alas expandunt, abitumq; parant, rariora puta. Sed tantam vivacitatem, quæ amoris æstu in coitum animalcula concitarit, ut isto nexu cohærentia succineus latex involvisset, hospitio huic subterraneo minimè convenire autumo; Quare quæ culicum muscarumve istos hymenæos ostendunt feretra suspectis adnumero.

C. IV.

Vegetabilia Succino inclusa; mineralia itidem; & aqua.

§ 1. **O** Bvia sunt cuivis Succina, quibus animalcula continentur; speciosiora alia depromam quæ plantarum germina sinu suo obvelant.

II. Est mihi in quo explicata algæ vesicularis folia alas Aquilæ expansas & pedes cum corpore utcumq; adumbrant. Aliud semen tilia, stipitisq; partem; aliud folliculum diductis foliis

D

hiantem,

hiantem, quatuorq; semina complexum, ex quibus apex medius exurgit, cauliculo ad superficiem protenso & prominente; est quod muscum, in pergulæ s. porticûs hortensis speciem, fornicatis operibus compositum obtutui fuit: In alio flosculus minimus marcescens, in altero rosmarini silvestris, Prussis Korhl dicti, ramulus tribus foliis divisus transparet; Rude aliud algæ memoratæ vesicularis ramum majorem per corticem non politum ostentat.

III. Plura ex musco villos dissectos obtinuere: Nobile autem illud, in quo pars albescens convallem & colliculum musco investitum exhibet, sed per speculam quasi, quando ex flavo ignei coloris succino, huic amœnissimo spectaculo mirabili naturæ artificio quasi vitrum est objectum, per quod mucosi apparatus delicatior esset aspectus: Nec vile alterum aqueo lactescentis coloris, quod villorum muscosorum crispata congeries nobilitat. Spectabiliora hæc herbarum succinea monumenta quàm illa animalculorum censeo.

IV. Major copia Corticibus, lignis, & festucis intertextorum; festucæ pineæ videntur, specie istarum quibus formicæ acervos extruunt; Verum accuratiori examini fossilis ligni ac corticis momenta patuerunt.

V. Ex minerali regno quoq; adducenda, quæ succinis inclusa: Vitriolum sæpius saporis promptè dijudicandum; Pyrites quandoq; crebrius ferrum, de quo Electrotoreutæ conqueruntur, quod non nisi cum detrimento instrumentorum educatur: Armatura quoq; aurea & argentea, divulsis coagmentatis partibus, in impuro conspicitur.

VI. Sed & aquæ guttas intro receptas diversis alveis stagnantes Succina detinent: qui effluit liquor salus aut subsalsus, aliquando & insipidus. † Non exsiccare, ab aliis cum Luna crescere & decrescere liquor traditur; habeo in quo exiccatus est; habeo in quo perennat semper idem.

VII. Quæcunq; autem ex plantis, mineralibusve succinum complectitur, casu haud absimili, dum in matricem illapsa sunt, à fluore bituminoso obsessa atq; occupata intelligo.

VIII. Aquearum guttarum intra Succinum occlusarum singularis ratio cogitanda: Udam matricem calida bituminosa exhalatio oblescit, intro compulsâ aqua à calore subterraneo consumi nequit, & ob copiam circumstantis bituminosi latius nullam rimam quâ diffunderet invenit; præcluso itaq; exitu,
captiva

captiva se includi passa est; conatum elabendi, quando in arctum coacta fuit gutta, manifestis indiciis quædam glebæ produunt.

Sectio Quarta.

Ad quam classem Succinum sit referendum, & quot modis à reliquis differat mineralibus.

C. I.

Succinum non ad metalla, nec ad terras aut salia, nec ad bitumina aut sulphura esse referendum.

§ I. **F**ossile Succinum declaravimus, illiq; quæ rudi adhuc accidunt generationem illustravimus, sed ut penitus natura introspeciat, genus fossilium ad quod accedat proximè explicandum erit.

II. Metallis non esse accensendum, vel illud arguit, quod nec ductile sit, nec liquabile: sicubi enim in fluorem deducitur soliditati ejus multum decedit, contra quam metallis evenit.

III. Fuerunt, qui Succinum fundendi, & parva frustra in unam molem salvâ firmitate uniendi artem se tenere asseverarunt; inter adeptos numerandi, si idoneis documentis fidem fecerint; neq; minus quàm ex lapide Philosophorum lucrum Electrotoreutæ ipsis promittunt. Ego variis experimentis, cum fusioni Succini operam dedi, frustra istud tentari didici, siquidem Salium vis, à qua maximum succinorum robur, inter solvendum avolat; nec à fuga retinetur, nisi addito aliquo; eo ipso tamen soliditas corrumpitur. Quod si calor tam blandus admoveri posset, qualem natura in animalibus humente vapore miscet, non desperandum arti putarem; Globus enim Succineus in ovis ventriculo repertus ex pluribus minutis coagmentatus est, relictis juncturæ ubiq; vestigiis; quæ ipsa nec fusorium, sed tepidum glutinandis commodum ignem à natura adhibitum fuisse indicant.

IV. Fusa succina, quibus sceleta obducta atq; succinea funera vendicata, vernix sunt, uti amicissimus D. VOGEDING optimè monuit. Solvi olim Succinum & liquefeci, solo ignis adminiculo, nullâ aliâ readmixtâ, sed fragilius justo comperi, imminuta coloris gratiâ, salinis minutiis quæ lateribus vasis adhærebant causam reddentibus.

V. Multò minus ad terrarum aut salium classẽ Succinum referendum erit ; quum terris arctius cohæreat, & salibus sit pinguius, utrifq; etiam humidius.

VI. Ad bitumina & Sulphura propius accedit, ut tamen durities ipsũ ab his discriminet, tam dura enim ac solida pura bitumina aut Sulphura nemo indicabit.

C. II.

Quod Succinum sit gemma : virtus attrahendi levia & humores corporis humani.

§. I. **D**urities Succinum inter Lapides, splendor inter gemmas collocat ; Neq; fragilitas objiciatur ; fragilis & gagates ; gemmæq; gemmis solidiores, nec tamen propterea loco moventur : Electrotoreutæ satis dura Succina experiuntur, alba in primis, ut ferri aciem hebetent ; tormenta q; mortaria ludicra, à pulveris pyrii explosione illæsa, soliditatem docent : Summa etiam Succini ex duritie & soliditate gloria : faceffant itaq; friabilia ac fragilia, quæ ignobilitate contenta ab Arte rejiciuntur.

II. Sed virtutum, quæ Succinum à reliquis gemmis discernunt, præcipua Antiquis visa attractiva, ut electrica ipsis vocarentur corpora, quæ facultate trahendi quidquam ad se polerent ; & celebre hujus virtutis nomen Platonis etiam ingenium in explicando exercuit. Recentior ætas quæ res naturales intentioni experimentorum curâ explorat, aliis gemmis, lapidibus, vitris, bituminosis, resinosisq; Sulphuri, asphalti, lacce communem vim attrahendi advertit. Reliquis tamen gemmis fortius Succinum attrahet, ut quod attritum pinguiâ effluvia eaq; tenacia copiosius emittit : Virtutem enim hanc de colophonia gemina cepi ; altera enim post olei destillationem excepta pariter se electricam adducendo levia probabat ; altera vero, quam post Balsami nigri liquorem eximi, licet nitida & quasi vitrea esset, nullam vim attrahendi exerebat : Nimirum illa aliquid pinguedinis retinuit, hæc verò ☺ instar omni bituminosâ pinguedine prorsus exuta fuit.

III. Veteres quædam exceperunt, quæ non adduceret ; Sympathicæ & antipathicæ miraculo ; perperam admodum, siquidem & ocymum & oleosa & humida, ipsaq; aqueas guttas à succino attrahi pro labitu demonstro, insigni & politâ glebâ admota ;

motâ; eleganti spectaculo, quando effluviis ingredientibus guttas in bullam adfurgit, aut quando pendula transilit.

IV. Sed & in corpus humanum hâc virtute Succinum agit: frusto cervici alligato partem, quam leviter attingit, leni sudore humectam tactu percipies. II. BOYLE, Angliæ imò Europæ Eruditæ maximum quondam decus, enarrabat & incredulo mihi asseverabat, illustris profapiæ Virginem globulorum grandiorum lactei albescentis corollâ ita affectam ut os in tremorem & quasi spasmus ageretur, quoties collo suspensam gestaret, remotâ verò corollâ tremorem cessasse & convulsionem. Efficaciam autem attrahendi humores in foniculis quidam globulis succineis perlensere.

V. Sed quod duorum pedum spatio distantia corpora, levialicet, attraxerit, mihi incognitum; palæari veste induta animalia vero quod rapuerit, prorsus fabulosum: quibusdam tamen persuasum fuit, ut crederent.

C. III.

Odor, Sapor, Color & Levitas Succini.

§ I. **P**ropriæ Succino est fragrantia, qualem nulla gemmarum exhalat; neq; ex reliquis naturæ foetibus, aromaticæ sortis, quidquam parem odorem spargit; non thus, non myrrha, non camphora, nec mastiche; In resinarum intra formicarum acervos abditarum glebulis imitamentum habes oddraminis, sed ut in attritis & accensis discrimen se prodât illicò.

II. Diversus est flavorum sive igneorum ab albescentibus Odor; illorum pinguis, adeoq; blandiora, horum salsa & acriora sunt effluvia, quæ haud similiter nares afficiunt.

III. Peculiaris quoq; inter gemmas Succinis est Sapor; sed & hic variat, uti oleosarum & salinarum particularum variat miscela; alba fibras linguæ pungunt, flava non item.

IV. A plerisq; gemmis & colorum varietate differunt: Nigrorem refugiunt; opaca rara sunt reperta, superant inter pura pellucida.

V. Deniq; levitate parem vix nominabis gemmam; dono dederam Amico rei gemmarum gnaro, peregrinè ex Asia reduci, corollam cum armillis & manubriis cultellorum variegati coloris, nec patriam gemmam dignoscere potuit nisi de pondere admonitus.

C. IV. *Aliæ*

C. IV.

Aliæ Succini virtutes, quibus à gemmis differt; usus in medendo, citra præparationem Artis Pharmaceuticæ.

§ 1. **V**ana quorundam fuit opera in viribus Succini recensendis, quando Virginitatem probandi facultate idem pollere, aut Lunæ decrementis incrementisve respondere prodiderunt.

II. Princeps virtus est corporibus animalium mederi, ad quam gloriam nulla gemma æquè accedit: Crudum citra artis operam est salutare, siue intus siue extus applicetur: Indis & Chinesibus suffitus in delitiis habetur, ut in luxum degeneret: Sed Catarrhis ex pituita suffimentum prodesse vulgus novit; Exhalationibusq; succineis alexipharmacis acceptum quondam tulerunt Electrotoreutæ Regiomontani, quod ipsi à peste manserunt intacti: Certè non efficacior adversus contagia suffitus, quam ex Succino; Neq; ulli ex fodinis litoris Sudaevici graves aut pestilentes erupere unquam vapores.

III. Fluxionibus capitis alba perpolita Succina sunt proficua, cervici alligata humores avellunt; blanda quoq; oculis flavorum affriccio; & fonticulis succinei globi lenius induntur.

IV. In pulverem contusum ad Urinam ciendam, ad calculum propellendum, ad muliebris sexûs menstruum profluvium movendum multum valere, si cætera sunt paria, quotidiana loquitur experientia. Dono à Generosa Domina acceperam calculum plurium unciarum, duos articulos digitorum & supra latum, tres longum, quem carnificem Rustica in sinu pudoris tres menses passa erat; dato Succini albi pulvere, cochlearis mensurâ, feliciter carnificinâ liberata est; ipsam aniculam ad me adduci curavi, ut omnia exquirerem accuratius.

V. Pariter Succini pulvis, vino infusus, hinc sub operculo incoctus, calido vino epoto, & urinæ & calculo & mensibus trahendis inservit, quamvis minus efficaciter.

VI. In memoratos usus Medicos præstat album sumere; salis enim maxima in his enitet virtus. Atq; PATERNUS PATRIÆ in subditos affectus per præfectum litoris ea propter poscentibus colonis qui circa Succinum occupantur, libras duas albi in tutelam & curam sanitatis clementissimè quotannis dilargitur.

C. V. *Usus*

Usus Succini in medendo per præparationem Artis Pharmaceuticæ.

§ 1. **L**ongum foret minutim recensere, quæ Pharmaceutica in externa & interna remedia ex Succino præparat; præcipua solum attingo: Magisterium resinosum salubriter Pilularum formâ usurpatur, nec Balsamo Copaibæ cedit; sive urina cienda, sive pituita digerenda, sive gonorrhæa temperanda: Idem Cephalicis Emplastris convenit.

II. Colophoniam Diaphoreticis quibusq; & Stomachicis Emplastris congruit; commodo maximo si adversus paralyfin, apoplexiam, aut epilepsiam, aut etiam gangrænam muniendæ sunt partes; sumtu minori: Debilitatos ab arthritide artus benignè fovet: Nisi domestica despiceremus, vel magis si non inconsultis circumstantiis domesticis temerè abuteremur. Colophoniam Succini præ divinis quibusq; ac miraculosis dictis Emplastris commendarem.

III. Oleum Succini Europæ & Asiæ præclarum præbet medicamen, sed imprudentiâ Medicastorum infamiam incurrit; Siquidem in gonorrhæa, calculo & mensibus suppressis sæpè in exitium ægrotis cessit: Parca ejus sit dosis, gutta una & altera aliquot drachmis Sacchari vires impertit; frigido & pituitoso cerebro una guttula vertici aut suturis illita medetur; gossypio excepta auribusq; admota flatus & tinnitus discutit; ambustas frigore partes restituit; partui difficili fert opem, quod vel Veterinariis in Prussia innotuit, quamvis his pulvis magis in usu Oleum autem eligendum quod æreum, nullâ ab igne notâ empyreumatis impressâ, albescens, subtilissimum & fragrantissimum.

IV. Salis volatilis Succinei contra Epilepsiam aliisq; affectus Cephalicos à pituita oriundos decantata est medicina: Sed & Diureticum insigne præstat.

V. Essentia Succini est olei subtilior portio, adeòq; eadem de hac tibi promittes commoda, sed quod spiritus vini mixturâ diluta est largius in usum assumi potest: valet quoq; ad arcendam gangrænam extus.

VI. Sunt qui phlegma medicamenti adnumerant, sed quodcunq; ipsi inest virium olei atq; salis reliquiis debetur, quibus si privatur fatuum ac fumosis exhalationibus imbutum restat.

VII. Quod postremum destillat crassum oleum non nisi vuln in frigidorum artuum medelam conveniet, empyreuma enim

enim graveoleps reddit, ut facius æstimem isto abstinere, & colophoniam integris viribus fervare.

VIII. Pluribus modis istæ præparationes variant, & aliis combinantur, parumq; abest quin omnibus morbis ex Succino paratum auxilium proffer; sed simplicibus delectamur magis itaq; composita negligimus.

IX Illud unicum adjicio, me jussu analysi ductu naturæ pura ab impuris separando, blando in subsidium advocato igne vires Succini omnes ita coadunare ut salvâ fragrantia nativâ, pinguium & salinarum particularum salvâ quoq; efficacia, externo internoq; usui idoneum remedium evadat: Balsamum Succineum voco, in quo remotis terrestribus graveolentibus partibus volatiliores atq; delicatiores anicissimo fluoris nexu arctè coherent, nullo alieno in societatem admisso.

X. Quicquid à succino crudo aut arte quomodocunq; præparato expectari potest, citius, tutius & jucundius à nostro Balsamo præstabitur. Internè formâ pilularum commodissimè assumitur, aut boli; externè Apoplectici, cujus & colorem præ se fert, Balsami in modum applicatur; gingivis, linguæ, palato, in deliquiis, in passionibus hysteris, epilepticis, Paralyticis, cum fructu affricatur: Prophylaxeos ergò quâvis septimanâ bis terve grana quinque, septem, decem, imo XV. tunc usurpantur; similiter in renum, Vesicæ, genitalium certis morbis, admixtis anodynis; contra tinnitum aurium quam oleum affert medelam, at certiolem.

XI. Balsamum hoc ut meditando elicerem fecit olei succini vulgaris ob empyreuma ingratus odor, ob cujus fastidium quidam usum prorsus intermiserunt; fecit & ab olei usurpatione periculum, quum igneæ prorsus sit naturæ; fecit & salis volatilis auxiliaris copia, quâ oleum destituitur.

XII. Non malè ap. Hofmannum & Ettmullerum Balsami Peruviani gratia oleo Succini jungitur; Ast felicior Peruviani & nostri Balsami Succinei, adversus gonorrhæam & fluorem album inprimis, societas erit.

XIII. Balsamum Succini vulgare ex Δ . admixto nihil habet cum nostro commune. Sed nec elegantius Ettmullero commendatum quod Succini oleum & Sal volatile triplo olei Nucis expressi conjungit, ad illud accedit, nostrum enim & corporationem & colorem ex se ipso habet.

Sectio Quinta.

Chimica & Pharmaceutica Succini analysiſ, cum
matricis lignæ aliorumque litoris Sudavici
mineralium examine.

C. I.

Succini deſtillatio.

§ I. **S**uccini notior eſt deſtillatio, quam ut deſcribi opus ha-
beat: Et XX & retorta huic negotio inſervire valent;
verùm per rimas multum olei & ſalis elabitur ſi retortam adhi-
bes, vehementiſſimam enim olei & ſalis vim nullum lutum Phi-
loſophicum coercebit, præſtat igitur retortæ operâ uti.

II. Attendendum autem ut alba, ſi ſalis, ſi olei copiam eli-
cere ſatagis, ut flava eligas: ex lbj. albi recepi ſalis volatilis
℥ſs. quàm ex flavi lbj. vix ℥j. elicias. Felicius quoq; & ſuavi-
us oleum proveniet ſi polita fragmenta, aut nitida, tenui corti-
ce lucida fruſta, quàm ſi impura, craſſâ cruſtâ inveſtita, aut
vulgarem raſuram adhibueris, nihil autem ſuccino eſt admif-
cendum, quamvis ſilices & arenas addere olim fuit in uſu.

III. Abſit ignis vehementia; ex arena calor leviter intendi-
tur; atq; juſto regimine mox cum phlegmate ætherea olei por-
tio aſcendit, quam limpidam peculiari vaſe excipies; ubi fla-
veſcens oleum prodiit cum ſale volatili, ceſſet deſtillatio.

IV. Urgeri quidem poteſt Succinum, ut craſſum liquorem
nigrum fundat; parumq; capitis mortui nigri & ſplendentis in-
ſtar Colophonix erit reſiduum, ſed hoc omni virtute olei &
ſali eſt ſpoliatum; ex lbſs. albi reſtabat ℥j. hujus capitis mortui.
Sed præſtat aliquas Colophonix vires relinquere, quando gra-
tior hujus præ ſætido nigro baſamo eſt uſus.

V. Sal volatile, quod ad roſtrum vaſis evolavit, aut lateri-
bus adhæſit, calidâ aquâ abluitur, atq; ut ab admixtis oleoſis par-
ticulis ſeparetur, chartâ humectatâ ſolutio percolatur; tranſ-
eunte ſale, reſtitat oleum: à ſolutione percolatâ poſtea ſuper-
fluus humor abſtrahitur, ut tertia pars relinquatur, quæ frigo-
ri exponitur, atq; ſingulares Salis concreſcunt cryſtalli, milia-
res quaſi ſive grandinoſi.

VI. Alius eſt modus Sal depurandi, ſi ſeculentum vitro lon-
giſſoris colli inditum cinerum aut arenarum calore exponitur;
niveis enim floccis, ſive ſpiculis ad ſublimiora loca evolantibus,

in fundo impurius pars hæret: verùm hæc operatio cum jactu-
ra vitri & salis est conjuncta.

VII. Quidam & phlegmari separando student, verùm rectius hoc cum aquâ, quæ Sal volatile imbibit jungitur, ut pariter Sale suo exuatur; neq; reiterata destillatio illi conciliabit virtutem, nisi à sale volatili illam acceperit; nec gratus phlegmatis odor, ut in salis volatilis conservationem commendari possit. Accepi ex libis. albi phlegmatis 3ss. quod salis succinei sapore erat insutum, repetitâ autem destillatione tumum solum sapiebat, cætera fatuum & ingrati odoris.

VIII. In Colophonia, si non prorsus fuerit exusta, aliquid salis latitat, quod ope aquæ calidæ, morâ quâdam macerationis educes: non nullis hoc sal fixum Succini audit; non rectè, quia parilis volatilis est virtutis, sapore & odore eodem: Colophoniarum autem virtutem hoc quodcumq; est salis intendit.

IX. Oleum omne, ut aliâ operâ depuretur non opus est, modò recipiens vas iusto tempore mutetur, atq; ritè instituitur destillatio, purissimum statim accipies.

X. Qualitates Olei Succinei ex bitumine sive oleo terræ sunt derivandæ, qua in re CL. BORRICHIO minimè refragor; sed quod idem omnes virtutes succinei Petræ oleo vult communes, in hoc dissentio: alteratum enim Succineum odor & sapor ab illo olei petræ aut terræ diversus demonstrat; at olei, ex ligni fossilis destillatione, odor olei Petræ, non autem succinei odori congruit: Credo autem alterationem olei terræ in Succino salium intimæ deberi combinationi.

XI. Quænam verò ista sint Salia determinare non licet, illa ipsa tamen erunt quæ Succini Sal volatile suâ mixturâ progenerant.

XII. Nullum enim est Succinum, cujuscumq; sit coloris quod sale volatili destituatur; atq; à sale volatili omnis ista peculiaris fragrantia; quantoq; sale abundant, tanto in attritu fragrantiora experieris.

XIII. Ut ut autem temerarium Naturæ arcana definire, ex vitrioli tamen Martialis corpore sal istud succineum majori ex parte componi citra crimen audaciæ assero; etenim in albis sale volatili insigniter pollentibus, & odore & sapore Chalcantum tale manifestò apprehenditur.

XIV. Sed minimè communi vitriolo Sal Succini adscribimus; Vitriolum alteratum sit oportet quod tale virtutis singularis Sal volatile producat.

XV. Effc

XV. Eſſe autem Vitriolum Pruſſicum ab aliarum Regionum chalcantio diverſæ naturæ, analyſis inferius declarabit.

XVI. Certè ab acido originem trahere ſal volatile, acidus, iſq; non ingratus, fermè vinofus ſapor arguit; ad ſpiritum Vitrioli Philoſophicum proximè hæc gratia acoris in Sale volatili Succini accedit; pungit, minimè corrodens; affuſoq; ſp. vitrioli non efferveſcit, neq; ebullit, nec conſumitur, cum ſp. ſalis armon. commiſſum bullulis excitatis cum ſtudioſe abſorbetur.

XVII. Subtiliſſimum hunc & gratiſſimum volaticum Salis Succini acorem moderationi bituminofarum exhalationum vindico; quemadmodum V. cum Spiritibus Nitri aut Salis combinatus hos mitiores reddit, ut dulces audiant. Siquidem dum bituminis particulas diſperſas calor ſubterraneus in unum cogit, ſit ut hæc per ditiones vitrioli tranſitum faciant, quas dum permeant, ſubtiliſſima vitrioli effluvia eodem calore excitata ſecum rapiunt, minori, majori copiâ, atq; in matricem ligneam auferunt, ut junctis ſeminiis Succinea pronascatur proles

C. II.

Aliæ Succini Præparationes Pharmaceuticæ.

§ I. **S**uccini, quâ in pollinem terendo redigitur, levior eſt præparatio; equidem parum intereſt, pulverem contundendo an terendo minutum exhibeas; ſcilicet utroq; modo prodeſt, vel brutorum exemplo, quæ avidè Succinorum minutias devorare annotavimus.

II. Verum tamen quod diſiſio in minima ad faciliorem commiſſionem cum ſucco nativo animalis diſponit, non inutilis in medicina iſta erit opera: Adeoq; miror CL. Ettmullero Commentarium Ludovicianum hoc nomine ſuſpectum viſum; quaſi Succinum ſit ſubjectum à nullis menſtris ſolubile; unde dubitamus, inquit, an in pulvere datum, illud aliquam poſitivam in Corpore habeat efficaciam. Non in mentem venit VIRO induſtrio, quod SCHRODERUM dilucidans Succinum in ſubſtantia egregium & ſingulare adverſus Gonorrhæam ſpecificum dixerat: Praxis Pruſſiæ conſtans ipſum reſellit; reſellit & globus Succineus in ventriculo ovis coagmentatus; deniq; Sapor Succini commanſi ipſum reſellit.

III. Infuſionem Succini aut coctionem præterire, niſi inter euporiſta domeſtica meritò hæc præparationes locum ſibi dari poſcerent: certum eſt, quod virtus Succini coquendo in vinum tranſeat; ſed & in fundendo atq; digerendo vinum Succino medicatum impetrabis.

IV. Essentiam sive Tincturam affusus Succino Ψ . parat, qui tamen à puris albis flavedine non tingitur; an Ψ igneus præster, an dilutus, in dubium vocaveris, illam enim electa, hunc salinæ partes deposcunt; verum cedit Succinum utiq; & per digestionis quamcunq; moram necesse est ut Ψ . tandem redatur dilutior, præferendus itaq; generosior.

V. Felicius autem tinctura proveniet, si fragmenta tenuissima cum Ψ fociaveris: quidam ol. \square i. p. d. aut \odot fixa addunt, aut his Ψ acciunt, ut major virtus & cœvus in Spiritum transeat; non malè; nisi quod alieni particeps hæc evadat tinctura.

VI. Sed & ebullitione in vitro oblongi colli succinum feliciter dissolvitur, ut virtus promptè suscipiatur, & spiritus illa saturetur penitus; id quod sola digestio longissimâ morâ demum assequetur.

VII. Majores Magisterium ex Succini extracto per acidum redigere sategerunt, nullo operæ pretio; Si acidum Succini pulveri associare cupis, terendo idem assequeris rectius.

VIII. Præstantius magisterium dabit tinctura abstracto Ψ resinofum istud est, imò ipsa resina sive electa pars Succini qualemcunq; mutationem passa; siquidem Ψ . quem distillando recipis succineis viribus imprægnatus intimam sui cum Succino unionem indicat.

C. III.

Matricis lignæ distillatio.

§ I. **S** Elegi lignum fossile siccum cui vitriolum non adhærebat: Verum postquam & in siccissimo aliquid salini latitare adverti, stellulas nimirum illas radiantes, fila vel strias, quæ, quidem vitriolicum saporem gustui non offerebant sed insipidæ à lingua judicabantur, & has prius educere decrevi.

II. Fragmenta ligni contusa aquâ calidâ maceravi, lixivium subdulcis aluminosi aut martialis potius erat saporis, ut agrè tandem aliquid vitriolici perfentisceres; sed ad chrysallos salinos congregandos inspissatum magis atq; magis vitriolicum saporem prodebat ipsiq; crytalli eundem referebant, nisi quod primum martialis dulcedo linguam afficeret; id quod repetendo solutionem & corporationem in crystallas denuò expertus sum.

III. Exutum sale lignum retoræ indidi; & calore arenæ intensissimo, ut intra vitrum fragmenta canderent, omnem humorem elicui: Lacteus prorsus erat liquor qui prodibat, specie emulsionis

emulsionis amygdalarum; quâdam postea in superficie cuticulâ. & subsidentibus in fundo particulis calciformibus.

IV. Odor gravissimus sulphureus, qui totum hypocaustum illicò pervadebat; Sed propius admoto liquore nares succineum quid percipiebant, non quidem fragrantis glabæ aut olei, sed phlegmatis aut post destillationem in retorta residui: Sapor quoq; qualis phlegmatis, fumosus ab empyreumate, salso-aciduli quidpiam gustui intermiscens.

V. Lacteus color in liquore postea disparuit, pinguiori relictâ cuticulâ. Denuò partem igni feci exponi, si qua sal volatile & puriores olei guttas reiteratâ destillatione exciperem: Verùm Salis volatilis nihil ascendit, oleosæ autem particulæ subtiliores innatabant, non amplius in modum cuticulæ coherentes; quædam etiam formâ globulorum pellucidorum fundum petierant, igneo succini colore conspicuæ.

VI. Exigua portio olei, aliquot guttarum ex sibi liquoris; sapore & odore oleum petraë prorsus imitabatur; globuli verò, ut in fundo resinosi apparerent, levi concussione liquori commiscebantur.

VII. Calciformes particulæ tenuiori terrestri portioni adscribendæ erunt, ignis vi sursum elatæ.

C. IV.

Matricis lignæ post destillationem examen Docimasticum.

§ I. **L** Ignium ex 6 exemptum brunno-ferruginei erat coloris; multum sulphuris exhalabat; accensum instar fomitis ignem alebat; Superficies ejus leviter rubro pulvisculo conspersa fuerat.

II. Crucibulo impositum per tres horas ignis exercuit; refrigeratum pariter cinnabarino quasi pulvisculo obtectum fuit: flammæ admotum minus promptè ignem suscepit, neq; diu detinuit, nedum ut fomitis instar propagasset: spirabat autem sulphur auratum, hujusq; saporem commansum præbuit; accensum verò minus sulphuris exhalabat quàm quod in 6 erat relictum: Colore etiam lucidiori.

III. Denuò in Crucibulo ultra novem horas detinuimus, neque accendi amplius potuit, sed instar amianthi album post ignitionem comparebat, nullo sulphuris odore.

IV. Color post tam longam in Crucibulo moram ex griseo partim nigricans, partim splendens: microscopii ope aliæ partes instar scoriarum, aliæ instar chryso-collarum, aliæ instar calcis efformatæ dignoscebantur.

V. Tostum

V. Tostum atq; exustum satis lignum felle vitri admixto igni fusorio exposuimus; & facillè coierunt in massam, quæ granula dispersa Reguli martialis exhibuit postea.

VI. Dum verò in unum corpus ista granula fortiori igne cogere intendimus, colliquata cum regulo massa, ex nigro splendens, vitrea producta est; neq; ad reiterandum examen iusta copia ligni aderat, neq; vitreum coagulum in ulteriorem docimasiliam sufficiebat.

C. V.

Vitrioli Prussici examen.

§ I. **D**iversâ specie nativum Vitriolum in litore Sudavico progigni superius enarravimus; quaecumq; verò sit, sive illud amianthi forme, sive fufum alterum, attritu chalybis prodit sibi non cum ♀, sed cum ♂ societatem initam; nullam enim cupri indicem rubedinem relinquit.

II. Nativam amianthi forme solutum & in crystallos redactum idem confirmat; subdulcis enim ac planè martialis primo sensu percipitur sapor, qualis Salis sive solutionis Martis.

III. Crystalli non istâ specie quâ Goslarie nse concresecunt; solutionem autem prius depurgavimus affusâ urinâ, atq; semotis fecibus concrevit terra foliacea; reliquus liquor crystallos sapphirini fermè coloris inæqualibus angulis exhibuit.

IV. Cæterum ex solutione inspissatâ hincq; filtratâ succedente evaporatione, album Olum prediit, quod furno pistoris leviter calcinatum loricatæ retortæ inditum sp. vitrioli intra 24 horas fudit egregium, qualem ex Olo martis alias officinæ parare solent.

V. In Colchotare multum Salis Oli adhuc latere, ope microscopii exploravimus; ut pateat quomodo Olum in colchotare aëri exposito regenerari intelligendum.

C. VI.

Terræ corticosæ flavæ, luti cærulei examen.

§ I. **N**IL intentatum relinquere decreveram, meditariq; omnia litoris Sudavici mineralia ad examen ignis revocare, ut nec terræ bituminosæ, nec sabulo, nec Dactylis idæis, vel aquæ ex litoreis montibus dimananti parcerem; verum prævidi non nisi SERENISSIMI indulgentiâ ac munificentia singulari horum atq; aliorum omnium accuratius scrutinium institui posse; quæ propter studia & conatus meos in-

hibere

hibere cogor donec SERENISSIMI augusta gratia vires superandæ rei difficultati pares clementissimè largiatur.

II. Terram tamen corticosam ejusdem cum ligno fossili esse naturæ ignis examen confirmavit ; leviori tostione opus erat ut ex hac aliquid metallici eliceremus, licet quod obtinuimus exiguum esset.

III. Ex luto cæruleo olim per destillationem Spiritum nactus sum volatilem sulphurei odoris, & bituminosi quid in superficie comparebat.

IV. Terram verò flavam ad martem inclinare adverti ; & Vitriolici aliquid traxisse ex confinio sapor arguit & odor.

V. Sed horum & aliorum fossilium litoris Sudavici examen Docimasticum accuratius urgebo, quamprimum SERENISSIMI auctoritate & jussu ipsam tellurem altius introspicere & perscrutari datum fuerit.

Sectio Sexta.

De prudentia civili, quomodo hæc Succinum in rem suam vertat.

C. I.

Succinum regale, quomodo curetur.

§ I. QUÆ Physico enarranda atq; demonstranda, quæq; Chimico illustranda erant, succinctè omnia recensuimus ; adjiciendum, quomodo thesaurus hic Succinorum à Prudentia custodiatur, atq; in Reip. usum convertatur.

II. Inter regias opes antiquissimis temporibus repositus fuit, Regibus, qui terras Succiniferas tenuere, jam olim Succina colligentibus, ut magnificentia munerum aliis pares essent. Apud Solinum REX GERMANIÆ, (PRUSSIÆ intelligendus, quum Germania tantis opibus succineis nunquam gavisa sit, tredecim millia librarum Neroni donum misit. Non unus sed plurimorum annorum congestus iste fuit acervus ; intentiori enim licet curâ nostro ævo hausta & fossa condantur Succina, ad mille libras rarè accedunt, quemadmodum Catalogi reddituum Succineorum manifestant. Sic & publici Succinorum fuerunt thesauri, qui ab Æthiorum Legatis Theodorico Gothorum Regi ap. Caffiodorum oblati leguntur ; Barbaræq; gentes preciosissima quæq; regiis Gazis inferre noverunt.

III. Cessasse tamen & Civibus Succina istis seculis in commercio,

mercium, ex Tacito; & ex Avicenna, quod quondam occupantium fuerint addidimus.

IV. Prisca autem ut mittamus, Prussia inter regalia crucigerorum ordini Succina vindicavit, aliquo in eadem Episcopi Sambiensis jure. Atq; publicâ autoritate collectio est instituta, feveris in depeculatores legibus.

V. Secessione Civitatum ordinis ætarium accisis Succini redditibus non leve detrimentum passum est, quamvis obnixè omnia ageret ut integro thesauro solidè potiretur.

VI. Post Crucigeros Ducum Prussiæ quæ fuerit in servandis Fisco Succinis cura Annales parcius eloquuntur: Destinati tamen operi memorantur litoris Sudavici Coloni, quibus ex Capitaneatibus Schakenfi & Fischusano additi sunt alii: Servituti non statim dies, sed si quod capturæ tempus commodum, diu, noctuq; hieme æque ac æstate.

VII. Stipendium his, domus instructa & agellus atq; à tributis immunitas; hausti q; vel lecti Succini modius modio Salis redhostitur: fossili præsens pecunia adjicit auctarium.

VIII. Crucigeri Dominum Succinorum vocabant qui succineis rebus præerat; alicubi & Commendatoribus ista cura incumbibat. Sub Divo ALBERTO Magistrorum atq; postea Camerariorum nomen frequentius fuit, Equestris dignitatis viris hoc munere defungentibus: Nostrâ ætate partem muneris capit capitaneatus Fischusani Præfectus, partem teloniorum Director, administratore litoris peculiari.

IX. Administratori Custodes litoris Equites (*Dimond Keuten*) præstò sunt; Equitibus autem adjuncti sunt servi Cameræ (*Hunmer musta*) qui pedestres cum Equitibus munus custodiendi alternant, quandoq; si opus est, & horum vices obeunt.

X. Administratoris officium est ad operas ordinandas jussa edere, Succina undiq; recipere, congesta Regiomontum transmittere, furta præcavere, de inventis disceptare, & regale SERENISSIMI ubiq; inviolabile præstare: Hujus etiam est Sal Colonis distribuere.

XI. Equites & servi Cameræ litus de die obequitant aut circumeunt, ne quis Succina tollat; iidem tempestates observant, & colonos si hauriendum fodiendumq; convocant, fossiumq; & haustum recipiunt.

XII. Nulli Colonorum succina detinere domi licet, sed ad Equitem aut alium, cui istud delegatum, deferunt; quæ in
Pillavia

Pillaviæ & Neringiæ recentioris litore leguntur, scriba teloni ab his Suscipit. Si quando angustia temporis, insigniori copiâ, in litore feligere non permittit, domum asportandi facultas conceditur; vi juramenti autem proximâ luce eadem reddunt: Inter hauriendum & fodiendum Operariis sacculus à collo pendet, & furti reus habetur, qui vestimento glebam abdidit.

XIII. Recepta à Colonis Administratori exhibentur, à quo Regiomonti in Succinorum Camera reconduntur, atq; præsentē Directore teloniorum discernuntur & divenduntur.

XIV. Olim plures Succinorum Cameræ erant, Lochsteti, Dirschkeimi, Memelæ, Germoviæ, singulisq; sui præerant Magistri.

XV. Præter istam accuratissimam Oeconomiam regale hoc gravissimis SUPREMI DOMINI & Juris Provincialis Prutenici legibus est munitum.

XVI. Extra litora, Succina in prædiis Fisci reperta Præfatis sunt restituenda; quæ in privatorum fundis, si non privilegio Domino vendicari poterunt, fisco necesse est pariter cedant; quamvis hætenus privatis invidendas ex Succino opes obtigisse non memini.

C. II.

Lucrum Fisci ex rudi Succino.

§ 1. Quidam Privatis Succinorum captura erat elocata, ut certâ annuâ summâ præsentis pecuniæ 10000. aut 12000. talerorum redimeretur, præterquàm quod in colonos impensæ erant faciendæ.

II. Verùm plus quæstus ad fiscum rediit, postquam publicâ auctoritate non solum curata, sed & divendita sunt Succina, certo pretio cuilibet generi Succinorum ad mensuram statuto.

III. Succinæ rudes glebæ in auctarium pretii discernuntur, Capitales (*Haupt Stuck*) aliquot unciarum pondere, carius veniunt; tornatiles (*Dubly*) palmæ longitudine ac latitudine, minoris constant; minimæ (*Krauß*) his cédunt. Illis autem, quæ aliquot librarum pondera æquant, nulla certa est æstimatio.

IV. Puritas, dignitas coloris, pretium adauget; vilissima habentur impura, (*Dibluck*) pretiosissima alba, lactea.

C. III.

Lucrum Privatorum ex Succino rudi & elaborato.

§ I. **S**ALVO Regum thesauro, priscis Succina distrahere licitum fuit. Julianus Eques Romanus, qui Neronis munus gladiatorum curabat, ad litora nostra missus est, ut cœmeret, Auctore Plinio: Pluribusq; Cluverius edisserit, ipsos Gothones, horumq; conterminos Æstios Succinum in Pannoniam & Italiæ confinium non modò Plinii, Tacitive, sed & Herodoti ævo solitos fuisse deferre, recipiente ab Italis Græciâ.

II. Crucigeris Dominis Lubecenses & Stolpenses Succinorum commerciis inclaruere: Postea & Gedanenses atq; Regiomontani.

III. Nostrâ ætate Gedanensium maximus ex Succinis est quæstus, postquam Mercatores Prussica ad se traxêre, Electrotoreutarumq; collegium quæ Neringiæ recentis litus offert, solidè possidet.

IV. Cruda Orientalibus Populis magno pretio venduntur; Armeniisq; & Persæ olim Regiomonto asportari curarunt, lucro civium non contemnendo.

V. Cæterum ars Electrotoreutarum majorem quæstum facit sculpturâ ac celaturâ aut torno varias figuras inducendo, ut inter pretiosissima habeantur ex Succinis sabrefacta opera.

VI. Operibus pretium intendit si ex eâdem massâ integra confecta, si nobilioribus coloribus sunt conspicua, si rariora Naturæ pigmenta monstrant.

VII. Primus ego persuasi ut Italos & Gallos imitentur, qui effigiem rerum & animalium segmentis aut tessellis gemmarum ingeniosè componunt: Et succederet, opus, si SUPREMI DOMINI iussa accederent, facultasq; daretur seligendi, quæ ad vermiculata sive Musiva istiusmodi opera requiruntur; etenim opaci colores, quibus ars maximè indiget, in succinis occurrunt rarissimi.

VIII. Neq; solùm arte Toreuticâ, sed & Pharmaceuticâ ex Succinis lucrum redigi potest; quum Agyriæ Circumforanei adulteratis oleis & balsâmis Succinorum tantum argenti lucrentur.

IX. Præterea vernicis ex Succino magnus est usus; atq; lacæ non cedit Succinum, si rectè præparatur.

X. Infectores quoq; pellium, Russi in primis ac Judæi Succinum operæ adhibent; ut & horum ratione ex Succino quæstus promitti queat.

C. IV. *Lucrum*

Lucrum Fisci ex lucro privatorum Civium.

§ 1. **P**ersuasus sum, nullam Remp. solo naturalium rerum proventu ditescere, sed ut nunc vita est hominum, non nisi artium operâ divitias acquiri: exemplis obviis, quod Regna Provinciæve, quæ opibus pollent, simul & artibus excellent.

II. Electrotoreutarum itaq; ingenia excitanda putavi ut artis beneficio majorem ex Succino quæstum Cives facerent, qui in Fiscum tandem esset redundaturus.

III. Sanè quum munera sociis Regibus aut Rebuspubl. offerenda non parùm sumtuum requirant, utiq; si domi ista parata habentur Parcimonia hæc magnum erit vectigal.

IV. Sed & quum illa temporum nostrorum sit felicitas, ut sentire quæ velis, & quæ sentias dicere licet, patriæ divitias cum SUPREMI DOMINI thesauris arctissimo connubio jungendas censeo.

V. Quod commodius fieri non potest, quàm si succinorum, quibus PRUSSIA præ omnibus Regionibus abundat, commercia ita componantur, ut non solum ex crudis ærarium acquirat, sed ut ex arte elaboratis pariter in illud aliquid derivetur.

VI. Si Electrotoreutarum Collegium, uti est summâ SERENISSIMI auctoritate constitutum eisdem auspiciis ad istas opes provehatur, ut pretio conveniente rude omne Succinum à Fisco possit redimere, quotannis verò designatis artis operibus in Thesaurum collatis istam DOMINI SUPREMI indulgentiam demereatur.

VII. Eo futurum spero, ut excitatis ingeniis Regionum Artificum operæ famam, quam diu perdiderunt, recuperent, peregriniq; rursus alliciantur, qui merces succineas hîc locorum conquirant; ex quo genere commercii non unâ ratione Fiscus nova subinde commoda percipiet, siue suas merces importent, siue succineas exportent, præterquam quod Civibus occasio lucrandi præbeatur.

C. V.

Musæum Electorale Succineum.

§ 1. **I**lustre Succinei operis Musæum, extrui potest, cui omnium, quotquot Europæus orbis celebrat, gazophylaciorum splendor cedat.

II. Certis

II. Certis forulis hoc Musæum distinguendum; Alius enim locus debetur haustili Succino, in quo & signa quæ Capturam præcedunt, capturæq; instrumenta ingeniose recondita cum ipsa piscatura commonstrabunt.

III. Alius fossili est assignandus, qui non solum fossorum operam sed & matricem, & in matrice quiescentis Succini glebas, omnifq; generis, quæcunq; litus Sudavicum recondit mineralia ante oculos ponet.

IV. Tertius locus rudium Succini glebarum admiranda sistet, siue moles, siue forma, siue crusta illis admirationem conciliaverit: Hæcq; memorata loca augustius spatium occupabunt.

V. Postea Phænomenis colorum insignitius conspicua Succina erunt disponenda; ut non solum pigmenta Naturæ, sed & delineamenta literarum, sylvarum, fluviorum, nubium, aliarumq; rerum complurium, ipsorumq; animalium in Succinis observentur.

VI. His succedent feretra, quibus animalcula, vegetabilia, mineralia, aquas, casus abscondidit.

VII. Inde Artis Pharmaceuticæ in medelam hominum circa Succinum studia distinctis capsulis signanda.

VIII. Demum & quæ à variis Artibus ex Succino in usum certos parantur aliquem merebuntur locum.

IX. Cunctis istis apparatus succineus Conclavis fulgorem addet; si mensa, si sellæ, si candelabra, si specula, si alia quæq; utensilia Succino inducta comparebunt.

X. Præsertim si in imitamentum Musivorum operum tessellata aut segmentata Succina ars coaptare edocta fuerit.

XI. Neq; magnificentius hæc dici quàm fieri posse intra lustrum demonstrabo, si SERENISSIMUS istam mihi curam clementissimè injunget, illorumq; quibus opus est subsidiorum faciet potestatem: Totum autem Musæum Succineum exornatum reddere, non unius lustri, nec unius ingenii erit labor.

XII. Augeriq; possunt armariola; si exotica, si extra Prusiam reperta Succina, si ex animalibus exempta observatu digna judicabuntur.

S. D. G.